

מה אפשר לעשות?

נבכי התקופה
לאור מכתבי
כ"ק אדמו"ר הרש"ב ג"ע

יוצא לאור ע"י מערכת

הדרך הישרה

לחיזוק דרך חסידות חב"ד

כפי שהורונו רבותינו נשיאינו

קורא נכבד,

הננו מציגים לפניך לקט אגרות מכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע משנת תרס"ב, תקופת התפשטות ההשכלה בקרב היהדות הנאמנה וקהילות אנ"ש.

בזמן ההוא, כשפשטה המספחת בעם, רעדה היהדות כולה. הצעירים נמשכו בהמוניהם אחר ההשכלה, והרבה חללים נפלו ממשפחות חשובות ומיוחסות. סופרי ההשכלה הדיחו את העם בדברי בוז ולעג על ה"יהדות הישנה" וה"חסידות הקנאית"; וכך גדלו צעירים "נאורים" שזלזלו בכל הקדוש ביהדות וחסידות.

אנ"ש וכלל יהדות החרדית, בראותם ילדיהם נמשכים אחר ההשכלה, נבוכו, ולא ידעו מה לעשות. רבים מהם אמרו נואש, באמרם כי גדול כוחה של ההשכלה, בין בגוף בין בממון, יותר מכוחה של אנשי הדור הישן עם היהדות הטהורה.

נשיא ישראל, אדמו"ר הרש"ב נ"ע, יצא חוצץ נגד הנחה זו. במכתבים אלו חיזק ברכים כושלות, והראה דרך בהירה ומובטחת לנצח את מלחמה זו:

(א) היכולת להצליח – השי"ת נותן לנו את הכוחות על זה, ואף שרבים המה – **אמת מארץ תצמח!**

(ב) ידיעת המחלה – ראשית המערכה הוא להכיר את רוע המצב ואיך שיוורדים מטה מטה; כולל הכרת הירידה אצל **הנאמנים** – קרירות גדולה בעבודת ה', וחלישות הנפש ללחום נגד הצוררים המקררים.

(ג) גאווה יהודית – עיקר גדול הוא הפגנת גאווה בהשתייכות למחנה ה"ישנים" – ללמוד תורה ולהזדר במצוות בריש גלי, ולהביע **בדיבור** רגשי אהבה להשי"ת ולמצוותיו.

(ד) העמידה בתוקף – לא להתפשר או להתחבר עם ההולכים אחר ההשכלה ולהחניף להם ("אשר לבסוף נופלים המה או בניהם בידיהם").

(ה) התאגדות – ככדי לשמור על החוזק מוכרחים להתקבץ יחד, לעורר איש את רעהו לעמוד על המשמר, לשמור את בני ביתו מהשפעות זרות ולהדריכם בדרך הנכונה.

בתקופתנו זו, כאשר החושך יכסה ארץ, ורבים מצעירי הצאן נמשכים אחר רוח החופש של היום, דומה כי אין מקור מתאים יותר להוראות **מכוונות**, מאשר מכתבים אלו מכ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע.

בקשתנו ממך: תקרא מכתבים אלו "כאלו היום נתנו" בקשר לתקופתנו זה.

מערכת "הדרך הישרה"

אם נעשה כרצון ה' – נצליח • צריך לעשות למעלה מן השכל

כ"א אד"ש תרס"ב – אג"ק אדהרש"ב ח"א ע' רסו (קונטרס ומעין ע' 22)

מ"ש כ' אבל אנו מה כחינו כו',

זאת לא אוכל לקבל בשום אופן, כחינו רב הוא בעזרתו ית' באשר אנו הולכים בכחו ויכולתו ית', ועלינו מוטל לעסוק ולהשתדל בכל הדברים, ולא לסמוך על הנס, אשר כן הוא רצון ה' שאנחנו נעשה והוא יעזור לנו וכמ"ש וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה דוקא. ובזה"ג ובפרט בעשיית אלו תובעים מס"נ דוקא היינו השתדלות בכחות עצומות בכחות עצמיים ולא ע"פ שכל, היינו מה שהשכל מחייב שקרוב לפעול, מיט שכל קען מען איצטער גאר ניט דורך גיין ואין אנו יודעים מה קרוב ומה רחוק, באשר כל ההנהגה היא עתה שלא בסדר והדרגה.

ירידת היראים: אינם משגיחים על סביבם, מסתירים את

חלקם הטוב ובושים מן המתחדשים, ונתקרו • הירידה ניכר

עוד יותר בילדיהם • "העיקר לבלי להתייאש ח"ו"

כ"ג אד"ש תרס"ב – אג"ק אדהרש"ב ח"א ע' רסח (קונטרס ומעין ע' 22)

בטח נודע לו דבר ההתעוררות בענין ח' מחזיקי הדת לייסד במדינתנו, אשר המתעסק בזה הוא הרבי דסלאנים ונתעוררו בזה הרהגיים וגם הרביים דפולין, ה' עליהם יחיו.

והנה אני רואה נחיצות הדבר מצד היראים בעצמם לעוררם מתרדמתם העצומה ולעודדם ולחזקם מחלישות הגדולה, אשר בשנים האחרונות עזבו כל העניינים שיתנהגו כאשר יתנהגו בלי שום הנהגה והשגחה מצדם, והמה בבחי' ראשם בין ברכם לבלי להביט ולראות את הנעשה גם מסביבם, וכ"ש בהעניינים הכללים בכל עיר ועיר.

וגם במהות עצמם משתדלים להעלים ולהסתיר כל חלקי טובה שבהם כמו בעסק התורה בחדרי חדרים דוקא במקום בל יראה ובל ימצא לומד או מתפלל או מהדר באיזה מצוה, וכן בדברים שבלב להצניעם בעומק חדרי לבבו לבל יתראה החוצה, אדרבא מהם אשר מבחוץ הוא מראה א"ע כאילו הולך שכם אחד עם המתחדשים לכה"פ באיזה דברים מהם, בדברים הנראים למותרים כמו לכבדם ולכבד

סופריהם ולהודות להם על תחיית השפה ועל הכרח לימוד להבנים, אם כי בלבם יחשבו אחרת, ואינם מסכימים כלל על מעשיהם וספרותם וכדומה, אבל רוצים להחניף להרשעים (אשר לסוף נופלים המה או בניהם בידיהם, השי"ת ישמור אותנו ובנינו וב"ב מהם ומהמונם לעד ולנצח) ולהתראות לפנייהם למביני מדע יודעים רוח העת והזמן, וכ"ש שאינם חפצים שילעגו עליהם ויאמרו עליהם בטלנים המה, חשוכים המה, וכדומה מהביטויים הידועים שלהם.

והתעלמות הטוב לבד (גם בלי התגלות החיצונית הנ"ל) מספיק להעלמת הטוב באמת, אשר מעט מעט מתעלם ומשתקע עד שבא למדרי' העדר, אינם לומדים ואינם מתפללים כדבעי, ואינם מהדרים בדבר מצוה וכדומה, הכל מצטנן ומתקרר ונעשה רק כמצות אנשים מלומדה, ואם כי אין בהם רע ח"ו ולא יסכימו ע"ז והמה בעצמם לא יצאו חוץ לגדר השו"ע, אמנם הפעולה ניכרת בבני ביתם אשר מקילים בכמה דברים, בתחלה בעיניים קטנים ואין האבות מרגישים אותם או מעלימים עין מהם, כי באשר שהטוב הוא בהעלם והסתר אצלם אין חלקי הרע מורגשים להם או שאינו גדול בעיניהם לעמוד כנגדם, ומתגבר ע"ז החפץ להיות במנוחה ולחיות חיי נחת בב"ב, ומן הקטנות בא אל הגדלות בכמה עיניים אשר רע בעיני האבות המעשים הנעשים בב"ב, אבל אינם אוספים כח בעצמן לצאת ביד חזקה, וגם אין דבריהם נשמעים, ואין שרירותם ניכרת בביתם, כי כבר איחרו את המועד – היינו בהחלישות והעדר ההתנגדות הקודמת מצד זה, וההתגברות מצד זה, אשר הא בהא תליא, וזה גורם לזה – וכאן מתחיל צרת החינוך הנוגע בעצם נקודת יהדות בניהם כידוע ומבוארים הפרטים בזה, וההתחלה היא החלישות והעדר ההתעסקות.

ובזה הנני מוצא נחיצות האגודות מחזיקי הדת להתחזק בעסק התורה ובכל דבר הטוב והמועיל בגלוי דוקא, וכאו"א ישגיה על ב"ב שלא יעלים עין משום דבר וילמדם וידריכם, ומי שאין בכחו ויכלתו לפעול על ב"ב יהיו חברי האגודה לעזר לו, כי הרבה פעמים יכול הזולת לפעול יותר, והעיקר לבלי להתייאש ח"ו, ואם לא פעלו בפ"א יפעלו בהרבה פעמים בעזה"ת. ושיתנו בניהם למלמדים כשרים דוקא, ועל המלמדים תהי' השגחה טובה מהנבחרים מהאגודה, ושיהיו מורים כשרים ובהשגחה גדולה עליהם שלא יהי' בהם תערובות זרות ח"ו, וילמדו כפי הפראגראמע שיתנו להם חברי האגודה, ויהי' קצבה באיזה שנים יתחילו ללמד הבנים והבנות שפת רוסיא וכדומה, ושלא ימצא ביכלעך בביתם, וכדומה בתקנות חזקות, וגם במצות כלליות כמו שמירת ש"ק וכדומה לחזקם היטב בעה"י.

ספרות המתחדשים גרמה חלישות גדולה "ברוח ובפועל,
ואינם מה שהיו" • מפני החלישות אין שמים על לב את
הנעשה מסביב או שמתייאשים • הנסיון הראנו שהשי"ת
בעזרנו, רק החלישות שלנו נותן להם כח • החפשיות
והפריצות בסיבת הספרות הפרועה העיקר • הכוונה: "שנהי'
אנחנו וזרעינו קיימים ושלמים עם ה' ותורתו הק"

אד"ש תרס"ב – אג"ק אדהרש"ב ח"א ע' ער

כבוד אהובי ידידינו היראים והחרדים לדבר ה' הנגידיים
ווח"ס ונכבדים די בכל אתר ואתר, ה' עליהם יחיו.

אחדשה"ט.

מטרת מכתבי זה הוא לעורר את אחינו היראים והחרדים, על
כללות המצב הרוחני בזמן הזה הנורא והאיום מאד, אשר סכנה גדולה
נשקפת ח"ו על היהדות כולה, אם לא נתעורר ונתעודד לחזק עמודי.

הגלים התכופים אשר תקפו ועלו זה רבות בשנים, וגם עולים תמיד
על ראשי היראים מאת המתחדשים בדעתם ובינתם בספרותם הנוראה
בהנהגתם הפרועה, ובתוקף עזותם וחוצפתם, גרמו חלישות גדולה
במחנה היראים, והגם כי לעולם ח"ו לא יסכימו על מעשיהם הרעים,
להיות כי לבבם נאמן עם ה' ותורתו, אבל נחלשו ברוח ובפועל, ואינם
מה שהיו.

היו ימים מקדם אשר כל בעה"ב, כל בעל עסק היו לו בכל יום
עתים קבועים לתורה, כל בעל עסק הי' לו היום למלאכה ובלילה בא
לבהמד"ר ולמד כמה שעות כאו"א לפי ערכו ויכלתו, והרבה מבע"ב
למדו גמרא ופוסקים בעיון הטוב, ובפרט שו"ע או"ח לידע את המעשה
אשר יעשון במצות הכללים הבאים בתקופת השנה כמו במצות מצה
בפסח ובד' מינים שבלולב בחג וכדומה, אשר כל זה הביא תנועת חיים
והתעוררות במחנה העברים לדקדק בקמחא דפיסחא לחקור ולדרוש
היטיב על כשרות עשייתם והכנתם והחמירו על עצמן בכמה דברים
עקריים, וביררו היטב איזה לקרב ואיזה לרחק, ובד' מינים שבלולב

לבחור דוקא באותן המסורים לנו מאבותינו ולא ליתן עינינו בנוי החיצוני ובהידור המדומה, ואיך שיהי' חקרו ודרשו והי' להם לענין גדול להתעסק בו, וכמו"כ ביתר המצות כמו בתפילין מסופר יר"א דוקא ובטליתים וט"ק כשרים וכדומה בענינים, וכן בעניני מקואות הי' השגחה גדולה וכאו"א הי' הדבר נוגע לנפשו, ובהוודע לו דבר מה, תיכף הודיע לרב העיר לתקן את הקלקול, והי' בכל זה התעוררות ותנועה גדולה, וכל דבר בעתו העסיק את מוחות ולבות היראים וחרדים לדבר הי'.

ועתה בעוה"ר כמעט עבר הכל. ביהמד"ר ריקים מאדם אין באים בתוכם ללמוד אין מתעורר בצדק להדור בהידורא דמצות אף שיש בהם ג"כ חומרא דאיסורא, ומי שאומר שיש הכשר בחיקו קונים מאתו ואוכלים מבלי להתחקות על אמיתית ההכשר והמכשיר וכדומה בכל הענינים אין דואג ומתאנח עליהם, וכ"ז לא מפני קלקול נפשם ח"ו כ"א מחלישותם ותשישות כחם, אשר ההרגש האלקי שבנפשם הוא כישן בהם בלתי מתעורר כאשר התעורר מאז ומקדם לכל דבר הטוב הנוגע לחיי נפשם.

וכן אינם מתרגשים ומתפעלים לעמוד בפרץ נגד צוררי היהדות לבלתי תת להם להתפרץ אל הקודש פנימה, וכ"ז מפני חלישותם בעצמם אין בהם כח ועוז להתעורר ולעמוד על נפשם, ונוסף לזה רגילות אחינו היראים בהגלים התכופים מן המתחדשים עשאוּם לבלתי מתרגשים ורבים מהם גם לבלתי מרגישים, שאינם יודעים גם את הנעשה סביבם, ואינם שמים על לבם גם לדבר הנעשה לעיניהם, ויש בזה גם מתערבות היסח הדעת מסיבת היאוש ר"ל, אשר כל אלה מסוכנים המה מאד בשני דברים. האי' כי מעט מעט נכבה בנפשם ההרגש האלקי ויש לחוש מאד שלא יישן ח"ו שינת קבע ר"ל, והשנית כאשר נותנים מקום לאויבי היהדות לילך ולכבוש ח"ו יותר ויותר.

מחוייבים אנחנו לעורר ולחזק את ההרגש האלקי עוד טרם נכבה, ולהסיר מאתנו את הרגילות והיאוש, ובנפשינו הוא, וכאשר על הטוב נצטווינו אשר בכל יום יהי' בעינינו כחדשים כן גם על ההפכי והמנגדי צריך להיות לנו כקוף מכאיב, ולהתרגש בנפשותינו לעמוד בפרץ בתוקף הבטחון בהי' אלקינו שיהי' בעזרינו.

ואין אנו רשאים להתיימשך ח"ו מעזרתו ית' ורק שוטה וחרד לב הוא המתיימשך ר"ל, כי עלינו לדעת אשר מלחמה לה' בעמלק מדור דור, ובכחו ויכולתו להכניעם ולשבור זרוע עוזם ותקפם. אמנם כאשר העולם נתון בלבו של אדם, וחפץ ה' במסירות נפשינו על האמונה והדת, שאנחנו נתעורר ונתחזק בנפשינו, ותוקף אילי הברזל המנגדים לא יגדלו בעינינו ולא יפחידו אותנו, ולהיות חזקים ותקיפים בה' ובתורתו ית' אזי יראינו כחו ויכולתו ית' להשפיל כל גאה ולהדוך רשעים תחתם.

הנסיון הראונו, אשר בכל עת שנתחזקנו באמונתנו ובבטחוננו בו ית' והחזקנו עמודי התורה והמצוות וקבלנו עלינו לעסוק בהם בחוזק בלי שום מונע ומעכב, היתה יד ה' בעזרינו לחזקינו ולעודדינו ביותר ושבר זרועות רשע לבל יגעו בנו לרעה ח"ו.

והנה מהידוע הוא אשר גדול הרבה החיזוק שלנו מהחיזוק של המחדשים. המה רק מתחזקים אבל אינם חזקים בעצם, ואנחנו כשאנו מתדבקים בה' ובתורתו אנו חזקים בעצם, וכמ"ש סר צלם מעליהם וה' אתנו, וכדאי' באדר"ג פל"ד ישראל נקראים חיים שני' ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, שבזה שאנו דבקים בה' אלקי אמת הוא אלקים חיים (וידוע מ"ש ע"ז הרמב"ם בפ"א מהלכות יסוה"ת) ודביקותינו בו הוא ע"י התורה הנקראת חיים (דאורייתא וקוב"ה כולא חד) ע"ז אנו נקראים חיים, שאנו חיים וקיימים בקיום נצחי. ואותם שפרקו מעליהם עומ"ש ועול תומ"צ ונפרדו מאחדותו ית', המה בחייהם כמתים בעצם, והחיזוק שבהם אינו אמיתי כלל ומעט אור דוחה הרבה חשך.

עלינו כולנו לדעת ברור ומוחלט, אשר רק החלישות שבנו מוספת בהם חיזוק, והקרירות והקפאון אשר במחנה היראים נותנת בהם תוקף ועצמה להגביה ראש באופן נורא כזה, ואשר התפרצו והתרחבו כ"כ הוא מפני הנתינת מקום מצדנו, ומי יודע מה יהי' במשך עוד מעט זמן ח"ו העולם כולו יהפך למינות – הי' לא תהיי'.

התבוננו נא אחי ושימו לבבכם אל המצב הנורא והאיום בזמן הזה, הצעירים שבנו רובם ככולם כמעט לוקחו מאתנו, ותמורת זאת אשר האמונה וחיוב קיום התורה והמצוות הי' מוחלטת ומושרשת בלבב אחינו לבלי להרהר אחריו כלל, עתה בהצעירים ההיפוך הוא כמעט בהנחה מוחלטת ר"ל, בדור שלפני זה עוד התפלספו וחקרו בחיוב האדם אל האלקים, ועתה אין חוקר ואין דורש ואין גם חושב ומהרהר

בזה, ובפשיטות יכחיש ויבטל הכל בלי שום עיון שכלי, רק מצד תוקף רוח החופש, אשר נשרש בהם ע"י ריבוי ספרים חיצונים אשר יצאו מעטיהם של האפיקורסים והכופרים, אשר בערמתם הכניסו בהם ארס ורעל נורא להמשיך לב קוראיהם ולנתקם מעל האמונה והדת בלי שום חקירה ודרישה כ"א בהנחות מוחלטות המתקבלות היטיב על לב הצעירים, באשר עי"ז נעשים חפשים לעשות מה שלבם חפץ.

ישנם מן הסופרים הכופרים אשר יצאו בדברי חירוף וגידוף על התורה והיהדות, והכל לא בדברי שכל כ"א בדברי בוז וקלון אשר אין להשיב עליהם כ"א ג"כ בדברים כאלה אשר הנפש הזכה קצה בהם, וזאת היא הנסיבה אל הפריצות הנוראה בדור הזה, אשר ממש תגעל כל נפש לראות השיקוצים והתיעובים הנעשים בין צעירי עמנו, אשר גם מצד מדות האנושיות אין לעשותם, ובפרט עפ"י ההגדרה וההגבלה הבאה לנו מצד התורה הקדושה, אשר זה חפץ ה' בנו שנהי' קדושים כמ"ש קדושים תהיו והתקדשתם והייתם קדושים כו', והיינו ההגדרה וההגבלה שלא נתעב עצמינו בענינים חומרי' וגופני', ונכלל בזה הדברים שאסרה לנו התורה והפרישה אותנו מהם.

ועתה בעוה"ר נראה

ההיפך בצעירי עמנו, פרצו כל גדר הפירו כל חק לשקץ ולתעב נפשם גם בדברים האסורים ובכל עניני העדר הגבלות הנ"ל, אשר גם כל נפש היפה תקוץ בהם, בפרט שהוא נגד קניינו האמיתי, וכ"ז הוא תולדות הפר"ע שאין עליהם עול דתי עול נמוסי, ובהפקירא ניתא להו, ד' ישמרנו.

ובכל זאת עוד לא יאמרו אחינו שונאינו צוררינו די, וזה איזה שנים אשר נתנו עיניהם בילדי עמנו לקטפם ח"ו בעודם באבם, להשריש בלבם שרש פורה ראש ולענה להיות כטבע בנפשם הרע, ממורים רעים וחטאים לה' המשתדלים בכל תוקף עוז להדיחם ר"ל מעל ה' ותורתו, ומבזים לפניהם את כל הקדוש לישראל ומפטמים את נפשם בכל דבר טמא, ובלמודי הקדש שלומדים אתם עוד ירעו וישחיתו את נפשם ביותר, ע"י עיקום ועיוות הכתובים בפירושים שבוזים מלבם כפי אוות נפשם הרעה.

מורים מסיתים ומדיחים כאלה נמצאים כעת בעוה"ר בכל עיר ועיר, אשר עושים את פעולתם הרעה בחריצות יתרה וחכמים המה להרע, בתחלה השטן מרקד בין הנשים להטיל בהם זוהמת החפשויות להנהיג את ביתם ברוח החופש וליקה בידם את הדרכת וחינוך

ילדיהם, ומתגברים בדעתן הקלה על דעת האב, לרחק את המלמדים הכשרים מביתם ולמסור את בניהם למורים המשחיתים הנ"ל.

והאב האומלל היודע ומבין צרת נפשו, לוחם בתחלה בעד נפשו עד אשר נאנק דום מריבוי היסורים אשר הוא סובל מאנשי ביתו, ומהם אשר לבסוף נכנעים לרצון אנשי ביתם, תחלתם באונס סופם ברצון, כי גם המה מתקררים ביראתם ונותנים מקום לתהלוכות ב"ב הלא טובים, וכה הולכים ומתקלקלים הדברים מדחי אל דחי ר"ל, והי' ישמרנו מהם ומהמונם.

ואחר כל זה אהובי אחי ורעי לא עת עתה לחשות, עלינו לעמוד על נפשינו ועל נפשות זרעינו, שנהי' אנחנו וזרעינו וזרע זרעינו כחפץ ה' בנו ולא יכנס זר בגבולינו ח"ו, עלינו לטעום טעם מרירות בנפשינו על כל המעשה אשר נעשה, עלינו להתמרמר ביותר בנפשינו על אשר כך עלתה בימינו, וכל מי שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כו' כ"ש שבעוה"ר אנו רואין חורבן בית אלקינו הוא חורבן התורה והדת ח"ו בכל יום ויום, השי"ת ירחם ויבנה ביתינו (עי' מסכת סוטה דמ"ד ע"א, ובניית ביתך זו גמרא כו' אלו מע"ט כו') במהרה בימינו אכי"ר.

עלינו לדאוג על האברים שנתדלדלו מאחינו הבלתי אשמים בעצמם, כ"א מצד שכיניהם הרעים ומצד הנהגת ביתם, אשר פעל הקרירות גם בהם, אבל עוד לא נפתח נפשם לגמרי, ויכולים להחזירם לתחי'. עלינו להרגיש בנפשינו צער האבות בראותם ילדיהם סרים מעט מעט מדרך הטוב וב"ב מביטים לצד אחרת ועיניהם רואות וכלות אליהם ר"ל, ודואגים ומצטערים מאד בנפשם ובמסתרים תבכה נפשם על נפש בניהם ובנותיהם, ודואגים גם לנפשם בעצמם ואין בידם לעזור לעצמם.

עלינו לשום לב והרגש פנימי לכל הדברים האלה ולצאת לעזרתנו ולעזרת אחינו, ואין דעתנו בזה לצאת למלחמה נגד המנגדים, כ"א ללחום מלחמת מגן להגין בעדנו ובעד זרענו משטף מים הזדונים שלא יקרבו ח"ו אלינו ושנהי', בעזרתו ית', אנחנו וזרעינו קיימים ושלמים עם ה' ותורתו הק'.

והנה העצה היעוצה היא שנתאחד באגודה וחבורה אחת דוקא, כאשר ידוע ומפורסם אשר התחברות והתאחדות בכל דבר נותן חיזוק וקיום בהדבר, והיא אחת הכחות של המנגדים האחדות החיצוני שבהם, אשר על כל פעולה רעה עושים חבורות ואגודות ואיש את רעהו יחזקו בדעתו בעצתו ובפעולתו על זולתם ר"ל, וכ"ש האחדות בצד

הקדושה, שהיא אחדות פנימי ועצמי ע"י התורה והמצות המאחדים אותנו בפנימי נפשינו, להיות כולנו כאיש אחד וכגוף אחד המקבלים זה מזה הרגל מהראש והראש מהרגל, הנה האחדות הזאת היא הנותנת חיזוק וקיום אמיתי. אשר כל רוחות שבעולם לא יזיזו אותה ממקומה בעזה", ומביאה תועלת ופעולה רבת הטוב, וגלל כן עלינו להתאחד להיות באגודה וחבורה אחת חברת מחזיקי הדת לחזק בנו למוד התורה וקיום מצותי, ולהיות בהנהגה טובה וישרה ע"פ דת תוה"ק, כפי התקנות הפרטי הנעשים בזה.

ואגודות כאלו יהיו בכל עיר ועיר ע"פ הסדרים שיהיו בזה, וכל אחד מבני האגודה ידאג לטובת רעהו לטובתו האמיתית לקיום נפשו ונפשות ביתו, ואיש את רעהו יחזקו ויעזרו (כאשר יתבארו כל הפרטים בזה בכתב מיוחד באופנים וסדרים), ובזה תקוותינו חזקה אשר נושע בעזרתו ית', והתורה והיהדות יתקיימו בנו ובזרעינו ובזרע זרעינו לעד ולנצח.

ומעיקרי הדברים בזה הוא, אשר בהתחלת פעולתינו לא נרצה להגדיל ולהרחיב את האגודות (כל אחת ואחת לעצמה) לכבוש הרבה אנשים לפתות בכמה פיתוים שיכנסו אל האגודה, כי אם כה נעשה נוכל להפסיד הרבה ח"ו אל הענין כולו, כ"א נקבל רק אותם אשר באוות נפשם יתעורר ויחפצו באמת להיות בחבורה הקדושה הלזו, כי אין כוונתנו כ"א לאגד את היראים וחרידים לדבר הוי' להיות באגודה א', למען יתחזקו ויהיו כעמוד ברזל לבל יתמוטטו ח"ו מפני זרם המים רבים, ואם האגודות יהיו קטנים בהתחלתן אשר מעט יתאספו וישתתפו להיות בהאגודה, אל ימעטו בעינינו כלל. טוב מעט בכוונה, ורק אחת עלינו להשתדל ולהתאמץ בכל תוקף ועוז, אשר כל אגודה ואגודה תתחזק ותתבצר היטיב במקומה לשמור התקנות בכל תוקף עוז, ולהיות בסדרים נכונים ובהשגחה טובה ומדויקת, והעולה על כולם שיהיו נתונים ומסורים בכל לבם ונפשם לטובת גוף ועצם דבר החזקת הדת, ואז, ברצות ה', התקוה קרובה שתגדל ותתרחב כל אגודה במשך הזמן, וכניצוצות הנמשכים אל האבוקה, ככה יתאספו ויתקבצו אותם השייכים אל אגודה כזו, ובאוות נפשם יכנסו ויתאחדו בה. האגודות שיעלה בידינו בעזרתו ית' לייסד עתה יהיו השרשים ובחיזוק השרשים יתגדל האילן ויתרבו הענפים ויעשו פרי למעלה ראש בעזה"י.

ואני תפלה אשר חפץ הוי' בידינו יצליח, למען כבוד שמו הגדול והנורא ולמען תורתו הקדושה, שנהי' אנחנו וצאצאינו שלמים וחזקים

בקיום התורה והמצוות ולעבדו ית' באמת ובלב שלם, ויתקיים בנו מקרא שכתוב ואני זאת בריתי אותם כו' ודברי אשר שמתי בפיך לא ימוש מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם.

כה דברי ידים המצפה לישועת הוי' להרים קרן התורה וקרן היהדות וקרן אחב"י מעלה מעלה בעילוי אחר עילוי אוהב דבק מאח לאוהבי ולשומרי מצותיו. חפץ מעומק לבו ונפשו באשרם וטובתם האמיתית והנצחית.

שלום דובער שניאורסאן – ליובאוויטש

**התכלית: לעורר את הנאמנים מתרדמתם • נחוץ מאוד להראות
יהדותו בגלוי דוקא • חנופה למתחדשים גורם שבסוף יפול
בידיהם • פריצות הנשים הוא אשמת הבעלים שאינם מוחים •
עיקר הקלקלה: קריאה בספרי מיאוס המשחית את הנפש**

בדר"ח תמוז תרס"ב – אג"ק אדהרש"ב ח"א ע' רעז

אחד"ש הטוב מכתבו מיום כ' סיון קבלתי ביום ג' שבוע העברה והרבה נהנתי מהתעוררות כבודו בהענין הנעלה מחז"ה אשר לבו דואג באמת על הריסות עניני התו"מ ח"ו בזמה"ז וחפץ נפשו לרפאות את מזבח ה' וחפץ ה' בידו יצליח.

נחיצת דבר מחז"ה בזה הזמן אין די באר ולו ה' הדבר מתייסד

עשרה או ט"ו שנים קודם (אשר העיקר נתמוטט העולם ר"ל במשך שנות מספר אלו) יש לחשוב שלא ה' המצב כמו שהוא עתה, אמנם לכה"פ עתה חובה מוטלת עלינו להשתדל בכל תוקף ועוז בהתייסדות הזאת, להציל מה שיהי' השי"ת בעזרינו להציל. והנה עיקר ענינה אינה ללחום נגד המנגדים אל הדת, כ"א לעורר את היראים והחרדים בעם להקיצם מתרדמתם, או יותר נכון לומר להשיב נפשם מהתעלפותם המוראה לעודדם ולחזקם ולהאיר נפשם לחיות באור החיים אור התומ"צ יוצדק דרך כבודו בזה שצריכים לחזק ולהגדיל את הת"ת בכל עיר ועיר באופן שיהי' באפשר לקבל בהם תלמידים יותר ושיהי' בהם מלמדים טובים ושיהי' תחת השגחת נכבדים שיתעסקו בהם הגדולים דוקא. וגם לייסד חברות תחת שם **תפארת בחורים** והוא שיהי' קיבוץ צעירים שילמוד אחד עמהם כאשר מבאר כבודו במכתבו.

אמנם עוד נחוץ מאד אל הענין בכללו אשר גם הגדולים יתחזקו בעסק התורה כאשר הי' בשנים הקודמים אשר כל בעל עסק אחר גמר עסקו בכ"י בא לבהמ"ד ולמד כאו"א לפי ערכו. והכרח גדול הוא כעת למצב היהדות לחדש הישנות שכאו"א מחויב לבוא בזמן קבוע לביהמ"ד ויהי א' שיאמר שיעור גמ' או פוסקים, והרוצה ללמוד בפ"ע הרשות בידו אבל בבהמ"ד דוקא, וגם בכל עניני היהדות יהי יהודי בחוץ ובגלוי דוקא. וכאשר בארתי כבר במכתב אשר אחת הסיבות העיקריות בחלישות מצב היהדות אצל היראים הוא מה שהיראים משתדלים להעלים ולהסתיר כל חלקי טובה שלהם, כמו גם מי שנדבה רוחו אותו לעסוק בתורה הוא בחדרי חדרים דוקא לבל יתראה החוצה, ומהם אשר מבחוץ הם מראים את עצמם כאילו הולכים שכם אחד עם המתחדשים, ולכה"פ באיזה דברים מהם בדברים הנראים למותרים, כמו לכבדם ולכבד סופריהם

ואם כי

בלבם יחשבו אחרת ואינם מסכימים כלל עם מעשיהם המתחדשים וספרותיהם וכדומה אבל רוצים להחניף לרשעים (אשר בסוף נופלים המה או בניהם בידיהם) ולהתראות לפנייהם למביני מדע (אשר לא זו היא חכמתינו ובינתינו האמיתי' יודעים רוח העת והזמן, וכ"ש שאינם חפצים שילעיגו עליהם ויאמרו עליהם בטלים המה, חשוכים המה, וכדומה מהביטויים הידועים שלהם. והנה ההתעלמות הטוב לבד (גם אם אינו מראה א"ע בחוץ שהוא כמוהם וכ"ש כו') מספיק להעלמת הטוב באמת אשר מעט מעט משתקע יותר עד שיבוא ח"ו למדרי' ההעדר.

ואין רצוני להאריך בזה בפרטיות ההשתלשלות איך שהולך ויורד מדרגא לדרגא ר"ל, והתחלת הדבר הוא ההתעלמות והצניעות המגונה הזאת, ולזאת אחת מהעיקרים הגדולים מהתקנות הוא, להיות יהודי בכל דרכיו בגלוי דוקא. ולא יתבייש כלל מן המלעיגים עליו שזה יסוד ושורש התורה והיהדות כולה אשר משום זה נצטוינו ע"ז בהציוויים היותר ראשונים בקיום התומ"צ להיות שהוא עיקרי ויסודי בקיום התורה כולה, אמנם כן הוא שע"י הדברים הנ"ל תתחזק היהדות בעזה"ש.

אבל עוד לא תתרפא בזה לבד, עלינו לשום לב על הירידה והנפילה הגדולה ר"ל בבתי אחינו היראים אשר רובם אין הנהגת ביתם מתאימים כלל עם יראתם והנהגתם בעצמם. – הפריצות בפריעת

הראש בנשים נתרבה מאד, אשר כמעט אין בית נקי מזה, ונעשה כדבר המותר ממש, והבעלים אינם מוצאים הכרח כלל לעמוד בפרץ לתקן ואם כי בתחלה כבד לו הדבר אמנם אח"כ הוא מתרצה. ואינו מראה שום תנועה אי-רצון כלל. – וכמו"כ האב לבתו, ואינו דואג ומתאנח כלל ע"ז, כמה מקילים מאד בעניני טהרה בכמה דברים עיקרים ומביאים את בעליהם לידי חטא ועון גדול ר"ל. ובאמת אשמים בזה הבעלים בעצמם שאינם משגיחים על ביתם ואינם מוכיחים אותם לעשות כל דבר כדבעי למהוי.

ואחת מהדברים היותר גדולים ועיקרים שצריכה החברה לשום עיונה עליה הוא על החינוך הפרוע ר"ל בזמה"ז. אשר כל הקלקלה תלוי בזה שגם בבתי היראים נתקבל להכרח גדול ללמד לבניהם בעודם בקטנותם, יותר מההכרח ללמוד התורה והשרשת היהדות בהם, ואינם מבחינים כלל איזה מורה לוקח ומוסרים את בניהם למורים רעים וחטאים אשר משתדלים להדיחם ר"ל מעל ה' ותורתו הקדושה. וכשמתגדלים קצת נותנים אותם לבה"ס כמו לגימנאזיע וכדומה וכותבים בש"ק, והאבות מסכימים ע"ז בחתימת ידם ובתייהם מלאים מכל שקץ ומיאוס מספרי עגבים וספרי מיאוס המשחיתים את נפש בניהם ובנותיהם עד חרמה ממש ר"ל. וכידוע אשר כל השחתת הדור החדש הוא ע"י חינוך הרע, ובהכרח שהחברה תשים בזה הגבלות חזקות שזה יסוד ועיקר גדול לקיום כל היהדות בהדור הקרוב לבוא.

וגם להאבות נוגע הדבר מאד במהות עצמן (לבד מה שברא מזכי אבא) כי בשנים האלו האבות נמשכים אחרי הבנים וכפי אופן מצב הבנים נעשה מהות האבות, ואם החברה תקבל אנשים כאלו אשר ביתם הם במצב כנ"ל תקולקל ותופסד צורת החברה בכוונתה הפנימי ומה הועילו בתקנתם.

והנה כבר ערכתי מכתב כללי בדבר התייסדות מחז"ה, והנני נמנע לע"ע להוציאו לאור מפני הכבודות הגדולה בהובאת ההתייסדות זאת לפועל מחמת הדברים הנ"ל שהמה יסודי ועיקרי ההתייסדות ובאשר מועטי המה הבתים הנקיים מהדברים הנ"ל מי יוכל לבוא ואת מי נוכל לקבל לחברת ואגודת מחז"ה. והאמת הוא שלפי"ד אין לנו לרצות כלל לרכוש נפשות הרבה בהאגודות, טוב מעט בכוונה, ויש לקוות שבמשך הזמן תתגדל ותרחב יותר.

אבל דא עקא כי אותן שא"א לנו לקבלם מטעמים הנ"ל יַעֲשׂוּ עי"ז נדחים ר"ל ויפלו ח"ו ממדריגתם עוד יותר מכמו שהם עתה, כי עתה

המה בכלל יראים עכ"פ ויש דרגות באופן יראתם ומצבם אבל מ"מ בדרך כלל הולכים עדיין בדרך ה' דרך התומ"צ. וכשלא יתקבלו אל האגודה הרבה מהם יפלו ויצאו ח"ו מכלל היראים, ומהם אותם שבפנימי נפשם המה יראים באמת יהי מנגדים בפועל אל החברה ומכ"ש אשר ב"ב ירדו עוד עשר מעלות אחורנית, וא"כ תהי להם החברה לצור מכשול ח"ו וזה לא יתכן כלל וכלל. ולקבלם עד שלא יתקנו את ב"ב א"א ג"כ בשו"א, כי אז לא זאת שהחברה לא תביא טובה ותועלת אל החזקת הדת כ"א עוד תקלקל יותר במה שתכשיר שני הפכים כאחד, ובמשך הזמן (כאשר כ"ד הבלתי מיוסדה על יסודות והגבלות חזקות פושטת צורה ולובשת צורה) ישאר יסוד החזקת הדת על עמוד הגמ"ח לבד שזה נוח ומתקבל לכל אדם וגם זה יהי ע"פ דרכים חדשים בדויות מרוח אנשים שאין רוח התורה נוחה מהם ה"י.

ולזאת איני יודע אם אפשר לע"ע לעשות חבורות ואגודות מחז"ה, כ"א זאת העצה היעוצה לפ"ד לעשות זאת לע"ע בדרך התעוררות לבד, היינו לעשות אסיפות מהיראים (והאסיפה תהי ע"פ קריאות מיוחדות ולא בביהכנ"ס למען שלא יבואו אותם שאינם שייכים לזה) ולעוררם בדברים נמרצים בדברים היוצאים מן הלב אל המצב ההוא אשר ברע הוא ר"ל, בכל פרט ופרט, לתאר לפניהם את אשר בשנים מועטים ירד מצב היהדות באופן נורא ומבהיל כזה, ומיום ליום ומשעה לשעה יורד עוד המצב מטה מטה ר"ל, ואם ח"ו נניח כך מה יהי במשך עוד זמן מעט וח"ו תתהפך העולם כו' ה"י, ולזאת מי החפץ בחייו ובחיי בניו החובה מוטלת עליו להשתדל עם ב"ב בכל תוקף ועוז לתקנם ולהדריכם בדרך הטובה והישרה, והחלש יאמר גבור אני, ולמען התורה והיהדות שיתקיימו בנו יתגבר כארי לעשות רצון קונו בו ובאנשי ביתו [...] אשר לא באסיפה אחת נעשה דבר כזה כ"א בכמה אסיפות ובכמה התעוררות דברים. וכשיעזור השי"ת ויתעוררו יעשו תקנות והחלטות חזקות בדבר הנהגת ביתם והנהגת בניהם, וכן בדבר החזקת התורה בעצמם ובהת"ת כנ"ל ויבחרו מהם וועד או כמה וועדים היינו בכל בית מדרש או שתיים שיעיינו ויפקחו בקיום ההחלטות שיחליטו. והוועדים יבחרו לאיזה מלמדים יתנו היראים את בניהם (כי המלמדים החדשים מפסידים הבנים כמו המורים) וגם מורים כשרים, וגם מאנשי הוועד יכנסו אל בתי חבריהם היראים לעורר את ב"ב אשר כמ"פ יכול הזולת לפעול יותר, וכ"ז יכשיר את אחינו שיהי באפשר איה"ש אחר משך זמן לעשות חבורות ואגודות מחז"ה. והשי"ת ירים קרן התורה וקרן היהדות מעלה מעלה ויאיר את נפשינו באור החיים ולאורו נסע ונלך כל הימים.

הוספה

לא לפחד לגלות האמת לאמיתתה • דוקא עי"ז יקרב את הנוער, לא בדברי שקר וחנופה

תש"ו - אג"ק אדהרי"צ ח"י ע' שצב

כבר מלתי אמורה זה כמה פעמים אשר הפתגם, אמעריקע איז אנדערש" - בלימוד זכות על עצמו בעניני תורה, מצות ויראת שמים - שקר מוחלט הוא. וביחוד בנוגע להנוער אשר במדינה זו ובפרט בנוגע לתלמידי וחניכי הישיבות - הרי פה, כמו בכל מקום, לבס ער לכל הגה ומלה היוצאת מן הלב בהתעוררות של יראת שמים, וחיזוק התורה והדת.

יש שמטעים את עצמם לאמר: בכדי לקרב את הנוער לתורה ומצוה, עלינו להרבות עליו בתהלות ותשבחות ולהזהר מדברי מוסר אזהרות ותביעות. אבל האמת כי נהפוך הוא. השומע מרגיש כי מדברים אליו בשפתי חלקות ודברי חנופה, ולא בדרך השקר זו יקרבו אותם לתורתנו תורת אמת ומצות ד' אלקים אמת.

ימים יבואו ודור הצעיר יבוא בתביעה נפשית אל כל מנהיגיו ובפרט אל מנהלי הישיבות וראשיהם, לאמר:

מפני מה לא הוכחתם אותנו על דרכנו.

מפני מה לא אמרתם לנו את האמת, אמתה של תורת אלקים חיים, במילואה.

מפני מה לא הוריתם לנו את דרך החיים בחיים היום יומים, לאמר:

איך עלינו להתפלל בכל יום לפני אבינו מלך מלכי המלכים הקב"ה.

איך עלינו ללמוד את תורתנו, וכמצווה עלינו, „באימה ביראה ברתת וביזיעה“.

איך עלינו לקיים מצותיו, וכמצווה עלינו, „בשמחה ובטוב לבב“ אשר עבודה גדולה היא.

ומה נאמר ובמה נצטדק ביום ההוא?

לע"נ הרה"ת שלמה שניאור זלמן שו"ב
בן הרה"ת מיכאל ע"ה קיזון
נדבת נכדו ומשפחתו שי'

